

Samlade minnesord: Ingemar Ståhl (1938-2014)

Publicerad i Sydsvenskan den 10 mars 2014.

Minnesord. Professor Ingemar Ståhl, 75 år, Lund, har, som tidigare meddelats, avlidit. Hans närmaste är hustrun Solveig samt barnen Nils, Pernilla och Ingela med familjer.

TEXT: FREDRIK ANDERSSON, KRISTINA ENEROTH OCH OLOF ARWIDI

Ingemar Ståhl var professor i nationalekonomi i Lund mellan 1971 och 2005, då han pensionerades.

Under denna tid förändrades Sverige, svensk nationalekonomi och den akademiska miljön kring ekonomiämnena i Lund. Ingemar var delaktig i alla dessa förändringar.

Ingemar var en tongivande röst i den rörelse som under 1980-talet problematiserade politiskt beslutsfattande och formulerade ett ”marknadsekonomiskt alternativ”, ett uttryck som ter sig ålderstiget idag men som kärnfullt beskriver den dragkamp som pågick.

En viktig källa till detta engagemang var vetenskapliga strömningar som ”public choice” och ”rent-seeking” som satt stålkastarljuset på problem med kollektivt beslutsfattande och administrativ styrning. Precis som marknaden hade sina inbyggda ofullkomligheter, hade de kollektiva lösningarna sina.

Den roll som Ingemar Ståhl spelade i utvecklingen av svensk nationalekonomi handlade om att lyfta fram de nämnda strömningarna, och mycket mer.

Han var en pionjär som starkt bidrog till att etablera hälsoekonomi, finansiell ekonomi, rättsekonomi och institutionell ekonomi i Lund och i Sverige. Det sätt på vilket han kombinerade nyfikenhet, briljans och en provokativ ådra gjorde starkt intryck på såväl studenter i klassrummet som kolleger, inklusive hans kolleger i priskommittén för ekonomipriset till Alfred Nobels minne där han ingick under många år.

Ingemar var också starkt engagerad i ekonomutbildningen, och insåg värdet av praktiska färdigheter, något som var, och är, ovanligt bland nationalekonomer.

Ett av hans favorituttryck var "Diplomkaufmann", en traditionell tysk examensbenämning vars bokstavliga utläsning sammanfattar det Ingemar Ståhl såg som ekonomutbildningens ledstjärna.

Detta engagemang tog sig också uttryck i det stora bidrag Ingemar Ståhl gav till arbetet att formera Ekonomihögskolan som en egen fakultet.

Dessa handfasta avtryck imponerar men när vi minns Ingemar så är det i första hand för hans äkthet, hans slagfärdighet och hans förmåga att överraska. Ingemar var en strålande diskussionspartner.

Han fann nya infallsvinklar, och parat med skarpsinniga analyser ledde det oftast till omtumlande intellektuella utmaningar. Han var ofta kritisk till idéer men sällan mot människor.

Vi vet att vi delar saknaden efter Ingemar Ståhl med otaliga studenter och kolleger.

Fredrik Andersson, Kristina Eneroth och Olof Arwidi

rektor, prorektor och före detta rektor för Ekonomihögskolan vid Lunds universitet

Minnesord. Ingemar Ståhl, 75 år, Lund, har som tidigare meddelats, avlidit. Hans närmaste är hustrun Solveig och barnen Nils, Pernilla och Ingela med familjer.

TEXT: LARS SÖDERSTRÖM

Publicerad i Sydsvenskan 4 mars 2014.

Ingemar växte upp i Stockholm. Där inledde han som tjugooråring, efter avslutad fil kand-examen, sin yrkeskarriär som aktuarie på SCB. Senare arbetade han på finansdepartementet, Försvarets forskningsanstalt (FOA), försvarsdepartementet, Statens råd för samhällsforskning och OECD (med placering i Paris). 1971 utnämndes Ingemar till professor i nationalekonomi vid Lunds universitet. Den tjänsten stannade han på till sin pensionering.

Professuren var inte Ingemars första kontakt med Nationalekonomiska institutionen i Lund. 1961 hade det där skett omvälvande förändringar. Johan Åkerman efterträddes av Guy Arvidsson, som omedelbart inledde en radikal omläggning av institutionens vetenskapssyn och inriktning. Paul A Samuelson blev en av de nya husgudarna.

Ingemar var som klippt och skuren för att hjälpa till med reformeringen. Han kände väl till de moderna teorierna och fick, som tillfälligt inkallad lärare, användning för sin sällsynt goda pedagogiska talang. Det var en ytterst dynamisk och inspirerande period för oss som var med på den tiden.

Ingemars vetenskapliga bana inleddes med hans medverkan i Värdesäkringskommittén. För dess räkning skrev han 1961 rapporten "Risk- och avkastningsförändringars verkningar på portföljsammansättning, sparande och investeringar". Det är ett tidigt bidrag till det område som idag kallas finansiell ekonomi. Rapporten har en nära koppling till licentiatavhandlingen 1965. På den här tiden var det dock inte finansiell ekonomi, utan offentlig ekonomi som var Ingemars stora intresse. Bland annat arbetade han med budgetstyrningsmodeller för försvaret, särskilt programbudgetering, och ett nytt system för studiefinansiering (studiemedelssystemet).

Hans intressen gällde också bostadspolitik, jordbrukspolitik, arbetsmarknadspolitik och mycket annat. Det resulterade i en ström av böcker som kombinerade skarp analys med känsla för praktisk relevans.

Ingemars entusiastiska, men likväl kritiska hållning till det nya minskade inte när han blev professor, snarare tvärtom. Med stor energi introducerade han i Lund det ena forskningsområdet efter den andra. Ett exempel är hälsoekonomi som vid den tiden (1974) helt saknades vid svenska universitet. Ingemar satte samman en respektfull läslista, anskaffade litteraturen och reste i spetsen för fem personer till Teneriffa för att i lugn och ro ta reda på vad ämnet borde

handla om. Det blev lyckat. Ett nytt ämnesområde etablerades. Två av deltagarna blev professorer i hälsoekonomi och med tiden har flera forskningsinstitut med denna inriktning bildats.

På liknande sätt var Ingemar med om att initiera bland annat finansiell ekonomi och rättsekonomi som självklara inslag i det akademiska livet.

Med åren gled Ingemars intresse över i politisk ekonomi (public choice), institutionell ekonomi och så kallad österrikisk ekonomi. Därmed kom han att anknyta till några av de frågeställningar som varit framträdande på Johan Åkermans tid.

Ingemar hade också stor framgång som pedagog och föreläsare. Det hände att studenterna stod upp i bänkarna och applåderade efter en föreläsning. Hans popularitet som föredragshållare var enorm. Inbjudningar strömmade in och ställde honom inför besvärliga logistiska problem. När en dubbelbokning kändes särskilt besvärande, bad han mig eller någon annan att agera stand-in. Det gjorde vi gärna.

Vi är många som fått våra liv förgyllda av att möta Ingemar och låta oss inspireras av hans nyfikenhet och välvilja. Han har satt outplånliga avtryck.

Lars Söderström

vän och kollega

Minnesord. Ingemar Ståhl, 75 år, Lund, har, som tidigare meddelats, avlidit. Hans närmaste är hustrun Solveig och barnen Nils, Pernilla och Ingela med familjer samt brodern Ingolf med familj.

Publicerad i Sydsvenskan den 7 mars 2014.

TEXT: CHRISTINA OCH LARS JONUNG

”Det var egentligen ingen dum idé att låta sig födas 1938.” Orden är Ingemar Ståhls. Så börjar han skildringen av sin intellektuella resa under sitt första halvsekel.

Sedan förklarar han med ekonomiska argument varför det var gynnsamt att komma till världen just då. Sådan var Ingemar. Allt var han redo att snabbt, träffsäkert – och med glimten i ögat – analysera som resultatet av ekonomiska krafter.

Ingemar växte upp och studerade nationalekonomi i Stockholm. Genom värnplikten vid Försvarets radioanstalt, FRA, grundlades hans intresse för försvarspolitik. Kontakter inom Socialdemokratiska ungdomsförbundet drog honom till Kanslihuset.

Han var den intellektuelle konstruktören av studiemedelssystemet, analyserade indexlån för bostäder och programbudgetering för försvaret.

Till Lund kom Ingemar som docent 1968. Vår första kontakt med honom var genom en kurs i offentlig ekonomi. Kursen gav fler frågor än svar och vände upp och ner på mycket av det vi lärt dessförinnan. Snabbt blev Ingemars bord på Athen det som studenterna spanade in.

Ingemar Ståhl utnämndes 1971 till professor vid Nationalekonomiska institutionen vid Lunds universitet. Han var en idéspruta, öppen och nyfiken, redo att pröva ekonomisk teori på nya områden. Ingemar började som välfärdsekonom med optimistisk tro på den ekonomiska politikens möjligheter att lösa samhällsekonomiska problem. Inom kort hade han doktorander som arbetade på områden där de skulle bli pionjärer i Sverige inom rätts-, sjukvårds-, utbildnings- och miljöekonomi.

Med tiden blev Ingemar alltmer skeptisk till detaljerade politiska ingrepp. Han påverkades av den internationella forskningen om kontraktsteori, äganderätt, politisk ekonomi och institutionell ekonomi. Han förde in dessa nya strömningar i undervisningen och tillämpade dem i diskussionen om bostads-, jordbruks-, industri- och energipolitik.

Ingemar var en strålande talare som fångade studenterna och vann deras stöd och sympati. Att luncha med Ingemar var en intellektuell fest, en ständig debatt där hans humor dämpade det skarpa analytiska innehållet. Ofta

återfanns han i institutionens kafferum där han frikostigt strödde idéer kring sig.

Ingemar och hans hustru Solveig var välkända i Lunds akademiska värld. Somrarna tillbringades på Österlen där Ingemar njöt av vandringar över Ravlundafältet. Umgänge och resor med barn, på senare år barnbarn, var viktiga för Ingemar. Barn behandlades av honom, på samma sätt som studenter, som insiktsfulla personer att tala med.

Ingemar har nu lämnat oss. Om han hade kunnat skulle han säkert även i detta ha gett oss en insiktsfull och skämtsam motivering, väl grundad på ekonomisk teori.

Det är så vi minns honom: rationell, osentimental, idérik och alltid redo att säga något oväntat och träffande.

Vi saknar alla vår kunnige, inspirerande och humoristiske samtalspartner.

För vänner och kollegor på Nationalekonomiska institutionen vid Lunds universitet

Christina och Lars Jonung

TEXT: Ulf Rytterborg

Ingemar Ståhl, professor emeritus i nationalekonomi, 75 år, Lund, har avlidit. Hans närmaste är hustrun Solveig, barnen Nils, Pernilla och Ingela samt barnbarn.

Många andra må bättre vittna om Ingemar Ståhls akademiska karriär, hans briljans som professor i nationalekonomi vid Lunds universitet.

Hans betydelse för det ekonomiska nytänkandet. Hans inflytande på utlandet av Nobelpriset i ekonomi!

Som ordförande i Nationalekonomiska föreningen i Skåne välkomnade jag honom ofta som föreläsare.

Det blev spännande upplevelser. Ty vad vi andra trodde vara sant och högsta visdom, synade Ingemar ofta från en annan synvinkel och kom till en helt ny slutsats, än vad vi trodde var den självklara.

En förbluffad skara tvingades ofta konstatera att Ingemar hade gjort analyser, som vi själva hade bort kunna göra!

Ingemar Ståhl ifrågasatte etablerade självklarheter, stack hål på dem och gav sin analys. Som plötsligt för många blev glasklar och begriplig sanning.

Ingemar Ståhl var en strålande nytänkare inom den ekonomiska vetenskapen!

Ulf Rytterborg före detta ordförande i Nationalekonomiska föreningen i Skåne